

FÖLDRENGÉSSZERŰ VÁLTOZÁSOK JÖHETNEK A FELSŐOKTATÁSBAN

Interjú Dalkó Viktóriával, Egyetemünk volt hallgatójával,
a Harvard pénzügyi professzorával

A Közgazdaságtudományi Kar meghívására Dalkó Viktória, a Hult professzora és a Harvard tanára látogatott el hozzánk, és ebből az alkalomból készített vele interjút a Köz-Gazdaság.

NÉVJEGY

Dalkó Viktória közgazdász, nemzetközileg elismert pénzügyi szakértő. A Corvinus Egyetemen végezte BS képzését, majd PhD-jét a Pennsylvániai Egyetemen szerezte meg (1988-92). A Magyar Nemzeti Bank elnökének tanácsadójaként dolgozott, majd a Magyar Parlament Költségvetési és Pénzügyi Bizottságának vezetője volt. 1999-ben alapította meg a Research Institute of Comprehensive Economics-ot, melynek elnöki tisztét a mai napig betölti. Az intézet kutatásai elősegítik a versenyt a nemzetközi piacokon, a célja pedig, hogy hozzájáruljon a tisztességes versenyhez, valamint a piac stabilitásához. Dalkó a Harvard University Extension School, a Hult International Business School, a Thunderbird School of Global Management és a City University of New York Baruch College oktatási kiválósági díját is elnyerte. 2012-ben jelent meg „Regulating competition in stock markets: antitrust measures to promote fairness and transparency through investor protection and crisis prevention” című könyve, melyet Nobel díjas Lawrence R. Kleinnel és Michael Wanggal közösen írt és szerkesztett. A tanulmány alapművé vált a döntéshozók számára, mivel a pénzpiacok rendszeres összeomlásának megértését, előrejelzését és megelőzését vizsgálja. Több nagyvárosban is rendszeresen tart továbbképzéseket vállalati vezetőknek, többek között Hongkongban, Sanghajban, Shenzhenben, Szingapúrban, Lagosban, Dubaiban, Bangkokban, Bostonban, New Yorkban, Amsterdamban és Budapesten. Élete során 5 kontinensen, 15 országban dolgozott. Jelenleg a Harvard Egyetem oktatója és a Hult Business School professzora.

Sárvári Balázs – Trautmann László: Az Egyesült Államokban a közgazdász szakmai előtt milyen kihívások vannak? Hogy érzékeli, milyen új trendek jelennek meg tartalmilag és módszertanilag?

Dalkó Viktória: A 2008-as válság után kevés közgazdász, professzor változtatott a szakmai álláspontján. Sokan számítottak akkor arra, hogy ez felrázza a közgazdászokat, és megvizsgáljuk, hogy honnan erednek a rendszeres válságok, mi az oka annak, hogy nem tudjunk előre jelezni a válságokat, és mi az oka annak is, hogy a gazdaságpolitikának sok időbe telt amíg a negatív hatások csökkentésére fordította a figyelmét. Ezek után

több kezdeményezés indult, hogy a neoklasszikus közgazdaságtan bizonyos kérdéseit reálisabban lássuk. Társadalmi felelősségről sokat beszélünk Amerikában. Beszélünk a vállalatok társadalmi felelősségről, beszélünk arról is, hogy minden stake holder számít, tehát olyanok, akik a cégek által szennyezett vizet isszák, vagy a szennyezett levegőt szívják, őket is számba kell venni. Az a kérdés hogy nekünk, közgazdákknak, milyen értékeken alapulnak a modelljeink. Ha egy közgazdásznak bizonyos véleménye van a piac működéséről, a piac káros mellékhatásáról vagy akár a kizárólagosan jó szerepéről, esetleg a verseny minőségéről, ezek értékeken alapulnak. Nagyon szerencsés vagyok, hogy a válság előtt több évvel a nagyszerű Nobel díjassal, Klein professzorral és több kiváló nemzetközi kutatóval közösen dolgozni kezdtünk azon, hogy a piaci válság hogy hat az emberek egészségére, viszonyaira és érzelmeire, honnan erednek az ismétlődő válságok, és mit lehet tenni ezek megelőzése érdekében. Klein professzor a világválság alatt nőtt fel, és látván annak hatását is, szívén viselte az emberek jólétét. Egy tágabb, olyan elmélet gyakorlati megalapozásán dolgozunk, ami igazságosabb piaci működést tesz lehetővé, az embereket pedig nem csak erőforrásnak tekinti hanem tágan értelmezett jólétüket célnak is tartja. Első eredményeink a *Regulating competition in stock market* könyvben lettek összefoglalva, és továbbra is folytatjuk ezt a munkát. Írunk a manipulációról és az információs monopóliumról, vagyis arról hogy a tőke piacon a valóságban rendszeresen nincs tökéletes verseny, és ez hogy járul hozzá a gazdasági válságokhoz.

S. B. – T. L.: Ezzel függ össze a második kérdés is. Hogyan tudja követni ezeket a változásokat az oktatás, milyen irányban változnak a curriculumok? Melyek a divatos oktatási programok a közgazdaságtan/business területen, és mi az, ami most kevésbé népszerű?

D. V.: Úgy látom, hogy a felsőoktatás nagy átalakulás kezdetén van, ami az ingyenes kurzusoknak az internetre való átültetésével kezdődött (MOOC). Ezt a Coursera és az edX népszerűsítette, a Harvardnak is ez volt az egyik nagyobb befektetése az elmúlt években. Egy egész szolgáltatási rendszer alakult ki aköré, hogyan lehet kurzust átalakítani online formába. A másik tendencia az, hogy mivel az egyetemi hallgatóknak a többsége dolgozik amellest, hogy egyetemre jár, és emellest még felvesz oktatási hitelt is, ezért is elkerülhetetlen, hogy online biztosítsunk kurzusokat. Szokásos, hogy diákok több kurzust hallgatnak munka mellett, és aztán ezeket „elszámolják” későbbi tanulmányaikhoz. Nagyon sok jó egyetem kínál teljesen vagy félig online kurzusokat. Az is lehet, hogy készségfejlesztés szempontjából van szüksége egy dolgozónak egy-egy kurzusra, például olyan tudásra, hogy hogyan lehet játékelméletet alkalmazni a szerződéskötésekhez, és akkor ezt felveszi esetleg még a formális beiratkozás előtt vagy helyett. Tehát sok hallgató céltudatos, akik világosan tudják, hogy mire van szükségük.

A globalizációval erősödött az iskolák globális rangsorának a fontossága. Abban a pillanatban, amikor sokan bárhonnan eredő kurzusokat vehetnek fel, bárhol tanulhatnak, virtuálisan vagy személyesen, az iskolák rangsorának még nagyobb lett a szerepe. Harmadik tényező az élethosszig tartó tanulás, aminek a fontosságát erősödni látom.

S. B. – T. L.: Még kicsit visszatérve arra a problémára, hogy a hallgatók többsége dolgozik. Milyen változást érzékel az oktatás módszertanában? Nőtt-e a gyakorlati képzés súlya, vagy a tantermi oktatás a domináns? Változik-e az előadás és a szeminárium aránya? Hogyan tudjátok ösztönözni a hallgatóitokat? Ezzel függ össze az a kérdés is, hány órát kell tartania egy véglegesített tanárnak az amerikai intézményekben? Milyen kutatási előírások vannak számára? Van-e egyéb kötelezettsége?

D. V.: Nehéz összehasonlítani a dolgokat határokon keresztül. Az Egyesült Államokban a legtöbb iskolának vagy kari szintjén meg van a követelménye arra vonatkozóan, hogy a kutatás és az oktatás területén mit kell teljesíteni. Pontosan rögzített, hogy mi az elvárás a cikkek számára, azok kategóriájára vagy a kurzusok számára vonatkozóan oktatási programonként. A kurzusok esetében a hallgatói létszám is számít, az oktató terhelését a hallgatók száma és az óra szorzata adja meg. Összességében nagyon nagy a verseny, de az is elmondható, hogy különböző modellek vannak az Egyesült Államokban, és ezek a modellek változnak. Kihalóiban van viszont az a hagyományos modell, hogy vannak olyan főállású tanárok, akik életük végéig az adott intézményben taníthatnak. Kevés egyetem engedheti meg magának, hogy sztár tanárok köré építse az intézményét. Azok az iskolák, amelyek a tanításra koncentrálnak, nagy figyelmet fordítanak az oktatás módszertanára. Ott igazán számít, hogy hogyan viselkedik a tanár a diákkal, és minden szempontból törekszenek az átláthatóságra, a követhetőségre és az eredmény folyamatos dokumentálásra. Egyáltalán nem csak arról van szó, hogy hány órán keresztül áll valaki a diákok előtt a tanteremben, hanem, hogy mik az elvárások, hogy milyen szintű szolgáltatást nyújt a tanár a diáknak. Aztán vannak olyan egyetemek, ahol azt várják el a tanártól, hogy évente kétszer olyan cikket publikáljon, ami első kategóriás, és azoktól a tanároktól nem kérdezik meg, hogy a diák tanult-e vagy sem, mert az kevesebbet számít. Viszont ezeknek a professzoroknak kutatási háttér intézmények dolgoznak a kezére.

S. B. – T. L.: Visszatérve az oktatási kérdésre, átalakult az előadások és a szemináriumok aránya?

D. V.: Én több iskolában is tanítottam, és azt látom, hogy Hult, ami nagyon jól megy: évi 30 %-kal nő a hallgatók száma, a diákok egyre jobb képességűek is, magasabb pontszámokkal jönnek be. Ma ez a világ legnagyobb business schoolja, 11 év alatt 60 diákról nőtt 3500-ra. Ez az iskola hallgatóközpontú. Az első perctől kezdve sok különböző dologgal kísérleteztünk és abból volt ami bejött, de még ezeket is napról-napra változtatjuk. Tudjuk, hogy a hallgató azért jelentkezik, hogy biztos és jól fizető állást tudjon kapni a program végén, vagy saját céget alapítson. A kurzusok úgy vannak összeállítva, hogy minden kurzus minden tanára tudja, hogy milyen előismeretekkel rendelkeznek a hallgatók, milyen kurzusokon vett részt minden egyes hallgató, azon pontosan mit tanult, stb. Azt is lehet tudni, hogy milyen házi feladatokat oldottak meg, hányszor vizsgáztatták őket, és persze a legfontosabb, hogy amikor egy diploma lesz a kezében, akkor milyen típusú állásokat tud jó valószínűséggel betölteni. Végző soron tehát nem az a

kérdés, hogy a tanár tartott-e előadást, hanem hogy rendelkezik-e a hallgató megfelelő tudásanyaggal? A Harvard egyik legsikeresebb kurzusa a boldogságról szolt. Ez segítette a hallgatóknak abban, hogy megtalálják mi az, ami fontos a saját életpályájuk szempontjából és az önismeretük szempontjából. Ez a kurzus is a diák központúsághoz tartozik.

Oktatási módszerrel kapcsolatban, az a tapasztalatom, hogy a leggyorsabban növekvő kurzusok száma legtöbbször hibrid. Ez azt jelenti, hogy interaktív videón folynak az órák, és a bizonyos időre személyesen is találkoznak. Ennek az az előnye, hogy mivel sokan dolgoznak, ezért a hibrid kurzusokat jobban be tudják illeszteni a programjukba. Ugyanakkor a MOOC kurzusok során, ahol tíz ezer ember is vesz részt egy kurzuson, és a képzés kizárólag online zajlik, még ebben az esetben is próbálnak közösséget teremteni. Vannak tanársegédek, akik discussion boardokat, projekteket vezetnek, stb., hogy a hallgatók ne érezzék, hogy a világ különböző csücskein egyedül vannak.

A jelenlegi pedagógia azt mutatja, hogyha a diák úgy érzi, hogy valaki számára fontos, az sokkal inkább motiválja abban, hogy teljesítse a kurzust. Annak, hogy az online kurzusok terjedtek, nem az volt a problémája, hogy egy millió ember regisztrált, hanem hogy annak mondjuk csak egy kis %-a tette le a vizsgát. Erre több megoldás van, például, hogy projekteket csinálunk. A projektnek több előnye van. Legtöbb számpéldának, vagy esettanulmánynak, a megoldása már rajta van interneten, és másolható. Ezért olyan projekteket kínálunk, ami jelenleg is valakinek a problémája. A diákok hajlandóbbak több erőfeszítést tenni, és ezen felül még azt is megtalálják, hogy mik azok az elméletek, amiket ehhez föl kell használniuk.

T. L.: Van-e nevelési program az amerikai egyetemeken? Mekkora súlyt fektettek a pedagógiára az oktatásban az egyes intézmények? Léteznek-e pedagógiai projektek oktatók számára, ahol az oktatók pedagógiai készségeit fejlesztik?

D. V.: Ez az iskolák business modelljétől függ. Ha az iskolának az az üzleti modellje, hogy ők egy szolgáltatást nyújtanak fiataloknak abban, hogy a karrierjükben előbbre lépjenek, akkor azokban az iskolában gyakrabban kerül sor az oktatók pedagógiai képességeinek a fejlesztésére. Ami azt jelenti, hogy különböző workshopokat vagy konferenciákat rendeznek, esetleg coach-okat hoznak be, vagy beülnek a dékánok, illetve mások az órákra, és ők rendszeres visszajelzést adnak az oktatói munkáról. Vagy például vannak olyan témavezetők, akik beülnek az új tanár kollégák óráira, megbeszélik velük a házi feladatokat, mit gondolnak, miért lesz sikeresebb az egyik és miért nem a másik, a múltban ezek hogyan viselkedtek, stb. Tehát különböző szervezeti megoldások vannak attól függően, hogy az iskola arra szánta-e magát, hogy kutatási eredményeket fog elsősorban létrehozni, vagy hogy a diákoknak a karrierjében segít.

Hogyha az iskola olyan tanerőket vesz föl, akik úgy gondolják, hogy még nem tudnak tanítani, akkor azokat képezni kell. Ha olyanokat vesznek föl, akik nagyon jó tanárok, akkor azok drágábbak, és legfeljebb időnként kell képezni őket. Hogyha olyanokat vesznek föl, akikről nem is tudják, hogy hogyan tanít, akkor valakinek oda kell figyelni erre. És persze az is lehetséges, hogy egy fél év után nem hosszabbítják meg a szerződését, ha rosszul tanított. Ez attól függ, hogy az iskola mire akar pénzt költeni, hogy fontos-e neki egy hallgató, mert az iskola számára az a kérdés, hogy ki a kliens. Ki a vásárló? A cég, aki majd a hallgatót alkalmazza, a kormány, aki pénzt ad, a hallgató vagy esetleg a tanár. Minden iskolának tudnia kell, hogy ki a vásárlója, mert a stratégiáját erre építi.

T. L.: A válság környékén lehetett olvasni egy hosszú elemzést a Harvard Business Review-ban arról, hogy a Harvard Business School curriculumát módosítani kellene, és etikai jellegű tárgyakat kellene beilleszteni. Megvalósult ebből valami? Erősödtek az etikai tárgyak az üzleti oktatásban?

D. V.: Ilyen szépeket mondtak már a 97-es krízis után is. Minden krízis után előveszik ezt az ötletet, és van is etika kurzus a HBS-ben, de ez az etika tárgy csak egy utógondolat, amikor már mindent megtanultak a hallgatók arról, hogy hogyan lehet a saját érdeküket érvényesíteni. Ezt követően mondják azt, hogy van egy etikai szempont is, ami tulajdonképpen azt jelenti, hogy önkéntes, szabad döntésen múlik, hogy figyelembe veszi a diák vagy sem. Ha etikát integráltan tanítanak vállalatvezetői programban, talán más lenne az eredménye.

S. B. – T. L.: Hogyan lehet összhangot teremteni az intézményekben az oktatás és a kutatás között?

D. V.: Ez is az iskolai modelltől függ. Egy liberal art college, valahol a külvárosban, ami 300 éves, aminek az a célja, hogy diákoknak biztonságos, kellemes környezetet biztosítson, és mindenre oda figyeljen, ami azokkal a diákokkal történik. Ott 20 fős osztályok vannak, a tanároknak kifejezetten nem erőssége a publikáció, mert nekik az a dolguk, hogy a diák minden egyes lépését figyeljék, és ott segítsenek, ahol lehet. Tehát ez az egyik modell. És van olyan modell is, ahol nem számít, hogy tanít az oktató, akár milyen nyelven, akár koreaiul is előadhat a teremben, nem számít. Az a fontos, hogy mit publikál. És vannak köztes megoldások, amelyben hol erre, hol arra mennek, és létezik olyan iskola is, amelyik modellt váltott. Például egy London környéki intézmény eredetileg úgy volt fölépítve, hogy csak executive education képzést nyújtott, cégekhez mentek, és ott adtak egészen közvetlen tanácsadást és oktatást. Ezt a modellt 10 év alatt átalakították és kutató intézetté változtak. Ez persze azzal jár, hogy ettől néhányan nem érzik jól magukat, és ők megválnak az intézménytől. Egy a fontos, ez intézményfüggő és az intézmény vezetésétől függ. Nekik kell tudniuk, hogy milyen irányba orientálják dolgozóikat. Viszont, ha azt kérdezed, hogy milyen felsőoktatási változásokat látok, akkor az az állításom, hogy ma még csak az elejét látjuk annak a földrengésszerű változásnak, ami be fog következni. És lehet hogy kevés iskola fogja ezt túlélni, mert a hagyományos modelleknek rendkívül sok hátránya van.

T. L.: Mit lehet mondani erről a földrengésszerű változásról? Technológiai vagy emberi változás lesz?

D. V.: Ez szerintem a technológiával kezdődött, azzal, hogy minden információ elérhető az interneten. Így viszont kérdésessé válik, hogy mi az iskola és a tanár feladata, hiszen az információ átadás háttérbe szorul. Az lesz a kérdés, hogy milyen képességekre van szüksége az embereknek, hogy tudnak boldogulni egy olyan világban, ahol majd sokan robotokkal dolgoznak, ahol folyamatosan más készségekre van szükség. Nem az lesz a kérdés, hogy milyen típusú munkák vannak, hanem milyen típusú állások alakulnak ki a jövőben. Olyan oktatásra lesz szükség, ami jobban illeszkedik, vagy akár befolyásolja a gazdaság változását.

T. L.: De az oktatás azonos marad, lesz benne tanár is, lesz benne hallgató is, vagy nem?

D. V.: Nem biztos.

T. L.: Azt mondd, hogy esetleg tanár sem lesz?

D. V.: Nem biztos.

T. L.: A hallgató képes lesz magától megtanulni az anyagot, ez lesz a földrengésszerű változás?

D. V.: A szemtől szembe való oktatásnak vannak előnyei ahhoz képest, hogy az internetről leveszi a hallgató az információt és ezt valamennyire a pedagógiai kutatások is ki mutatják. A két módszer nem pontosan helyettesíti egymást. Az is lehet, hogy kettéválik az oktatás, lesznek olyanok, akinek nem adatik meg, hogy szemtől szemben vegyenek órán részt, hogy beüljenek egy tanárhoz, de nekik is lehetőségük lesz tanulni. Hogy milyen mélységben vagy hatékonyságban, az egy másik kérdés. De nagyjából azok között a tanárok között, akiket én ismerek, az az általános egyetértés, hogy van előnye az oktató és a hallgató közötti személyes kapcsolatnak, amit az interneten keresztüli oktatás nem tud helyettesíteni. Szerintem az oktatásnak a jövője abban rejlik hogy tudjuk a diákokat felkészíteni az iskola évek utáni folytonos hatékony tanulásra, a tanultak alkalmazására. Emellett, ahogy a Harvard Happiness kurzusára szóló hihetetlen igény mutatja, az is legalább ennyire fontos lesz, hogy az iskola a diákok emberré válásában mennyire segít.

S. B. – T. L.: Köszönjük szépen a beszélgetést!

D. V.: Köszönöm a beszélgetés lehetőségét.